

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtak in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 6 K, pol leta 3 K in za četrta leta 1-50 K. Naročnina za Nemčijo 8 K, za druge izvenavstrijske dežele 8 K. Kdor hodi sam po njega, plača na leto samo 5 K. — Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušča do odpovedi. — Udje „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 12 vin. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta šte. 5, sprejema naročnino, inserate in reklamacije.

7. inserate se plačuje od enostopne pettivrste za enkrat 24 vin, ali kar je isto, 1 kvadratni centimeter prostora stane 16 vin. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala naznanila“ stane beseda 5 vin. Parte in zahvale vsaka pettivrsta 24 vin, Izjave in Poslano 36 vin. — Inserati se sprejemajo do tozla opoldne. — Nezapre reklamacije so poštnine proste.

Naša petdesetletnica

1867—1917.

Ob našem jubileju.

Petdesetletnico svojega obstoja obhajamo! — Pravijo, da je znamenje starosti, ako gledamo nazaj v preteklost in se naslajamo ob spominah na minule čase. Kdor je mlad, gleda naprej, izmerja bodočnost, si dela načrte ter se bori za njih izvršitev. Vkljub svojim petdesetim letom se čutimo mlade in zato zre oko v bodočnost. Neizmerno široko polje vsestranskega delovanja se odpira pred našimi očmi za dobo po vojski, Versko, narodno, domoljubno, prosvetno, gospodarsko, družabno, politično, organizatorično vprašanje, vsako vstaja pred nami, ogroženo od novih nevarnosti, zahtevajoče vseh naših moči in naše nepopustljive vstrajnosti. Mi hočemo biti in bomo na svojem mestu! V nas je nepremagljiva želja po življenju in mogočna odporna sila. Naj se začne v naš narod še toliko sovražnih valov, mi hočemo stati trdno kakor stojijo trdno naši možje in mladeniči na bojiščih proti vsem sovražnikom naše Avstrije. Nišesar se ne bojimo, kajti prepričani smo, da boče z nami Bog, pravica in vse naše slovensko ljudstvo. In kdo bi se v takem spremstvu bal?

Toda čeprav se ne čutimo stare, vendar nam neki notranji glas velevala, da se moramo danes ozreti tudi nazaj na preteklo dobo svojih petdesetih let ter izvršiti neko važno dolžnost. Ta dolžnost se imenuje hvaležnost! Res veliko hvaležnosti smo dolžni za nazaj.

Hvala najprej Bogu, ki je naše delo spremljal z očitnim blagoslovom. Mogoče, da smo se tuintam pregrešili proti njegovim svetim namenom ter v bojni razburjenosti segli predaleč ali v malomarni brez-

briznosti marsikaj zamudili. Ljubega Boga prosimo za vse napake odpuščanja. Naj ne sodi naših dejanj, storjenih in opuščenih, ampak naj se ozira samo na našo dobro voljo, s katero smo vedno hoteli služiti njegovi sveti volji.

Hvala slovenskemu ljudstvu, ki nas je tako rado sprejemalo teden za tednom ter nas ogrevalo s svojo ljubeznijo. V nad 30.000 iztisih izhajamo. Vemo, da ne govorimo več praznim stenam, ampak — ljudskim množicam. Ni več poštene slovenske hiše na Štajerskem, kamor bi ne zahajal naš list. In kar nas posebno tako povzdiguje in za kar smo izredno hvaležni, povsod nas sprejemajo z veseljem in ljubeznijo. Toda tudi nam naj bo dovoljeno danes izpovedati pred celim svetom, da smo z neizmerno ljubeznijo slovenskemu ljudstvu podajali to, kar smo imeli. Ljubezen se nam vrača z ljubeznijo. Kako bi ne bili hvaležni!

Hvala našim sotrudnikom in dopisnikom! Naše moči so šibke, pogled naš omejen, a za nas je gledalo na stotine oči, z nami je delalo vse polno zvestih, dragih nam prijateljev. Duhovniki, akademiki, učitelji, kmetje, kmetice, mladeniči, mladenke, vsi so prihajali in nam pomagali. Samo tako je bilo mogoče ustvariti list, ki je ljubljen od našincev in upoštevani od nasprotnikov.

Hvala tudi našim urednikom, rajnim in še živim! Naj imenujemo njih zaslužna imena! Od početka, t. j. leta 1867 do l. 1871 je urejeval naš list dr. Matija Prelog, od l. 1871 do l. 1875 dr. Jožef Uлага, od l. 1875 do l. 1885 sedanji kanonik in dekan novocerkovski dr. Lavoslav Gregorec, od l. 1885 do l. 1894 dr. Ivan Mlakar, od l. 1894 do l. 1898 seda-

nji nadžupnik Sv. Križa pri Slatini Frane Korošec. Hvala jim za vso njihovo ljubezen in delo, s katerim so list od stopinje do stopinje povzdigovali na sedanjno višino!

In s tem je dovolj pogleda nazaj. Mislimo in skrbimo zopet za naprej! Ljubega Boga prosimo nadalje svoje pomoči in blagoslova, slovensko ljudstvo prosimo za njegovo ljubezen, svoje sotrudnike, dopisnike in razširjevalce za njih delo. In šlo bo!

Vedno kvišku, vedno naprej! Bog z nami!

„Slovenskemu Gospodarju“ ob petdesetletnici

piše deželni odbornik dr. K. Verstovšek.

Nenavadno obletnico obhajaš, dragi naš „Slov. Gospodar“! Pa tako mogočen si kot nikdar popreje! Pred možem, ki nastopi Abrahamovo dobo, se klanjamo radi dozorele močatosti, zavoljo izkušnje, ki je pridobil v dobi 50 let, Tebe pa občudujemo, ki odsevaš svojo moč in jo razproširaš v tisoče in tisoče src rodoljubnih slovenskih mož, v tisoče in tisoče src slovenskih žen, mladeničev in deklet z nepopisljivo mogočnostjo, z vedno čilim duhom, mladeniškim ognjem, resnim naukom in strogim opominom, z brezmejno navdušenostjo za vse slovenske narodne pravice, s strogim grajanjem narodne mladosti in z očetovskimi opomini na slovenskega kmeta za gospodarski napredek in z lepimi, koristnimi navodili da splošnega narodnega blagostanja.

Dne 16. januarja 1867 Te je s ponosom prinesel prvi urednik dr. Prelog v mariborsko Citalnico,

LISTER

Slavljenču!

Bl. Dv.

„Slovenski Gospodar“! Ti petdeset let star, torej že Abrahama videl! Pri človeškem življenju je doba dočakanih 50 let lepa starost in vsak smo Bogu hvaležen biti za isto; za list pomeni enaka preteklost še večjo častitljivost, kajti primeroma večja, kakor je človeška umrljivost, je umrljivost listov že v prvih povojih. Ker je lepa navada, da se slavljencu ob svečanostni priliki klanjajo somišljeniki, prinašajoč mu čestitke in dobre želje, se tej hvalevredni navadi nočemo izneveriti štajerski listi, ki smo s Teboj istih načel, temveč danes prihajamo pred Te s čestitkami in voščili.

„Straža.“

Stara sem devet let, v primeri s Tvojimi leti se otrok. Preden sem zagledala luč sveta, je bila nevarnost, da bi Ti kot tednik prenehal in začel po 2-krat izhajati na teden. Tvoji čitatelji so bili že toliko politično zreli, da jim kot tednik nisi zadostoval, zlasti ker se je radi splošne, direktne in enake volilne pravice in ponovnih volitev politično življenje zelo razširilo. Namesto da bi se Ti preustrojal, morebiti v škodo svoji stari veljavi, poklical si v življenje mene. Naslonila sem se na Tebe kot denarno

močnejšega, a mislim, da Ti nisem več v nadlego, ker že diham neodvisno. Rada pa Ti iz hvaležnosti in spoštovanja sežem pod pazduho, kadar radi preobilnega gradiva v listnici uredništva zdihuješ. Da si zahajam v hiše imovitejših, vendar nisem vredna se staviti vzpored s Teboj; kajti pot si mi Ti pripravil, učil si štajerske Slovence brati, slovensko čutiti in misliti. Nezlomljiva je Tvoja sila, v kmetijskih domovih si se globoko vkoreninil. Citajo te vojaki-domorođci na različnih frontah, Ti jim ustvarjaš zvezo z ljubljenjo ožjo domovino. Imel si tudi Ti, Tvoji uredniki in somišljeniki, hude boje tekom let. Venec zmage nosiš Ti. Za boje si se rodil, v bojih si zrastel, v svetovni vojski obhajaš zlati jubilej. Skrbi in sedaj nisi prost. Želim Tebi in sebi, da bi mogla štajerskim Slovincem z velikimi črkami oznaniti mir, njihov rojakom na bojišču pa povratek; potem pa se, kaj ne, zopet z novimi silami posvetiva blaginji mladega slovenskega ljudstva.

„Naš Dom.“

Ljubi „Slovenski Gospodar“! Tebi je morebiti znano, da nisem mrtev, ampak samo spim. Kakor i kralj Matjaž v gori, počivam, dokler ne napoči dan, da stopim s svojo armado, organizirano slovensko mladino na plan, in mladinsko gibanje na Slovenskem Štajerju bo zopet v teku. Ti še veš, ljubi moj pokrovitelj, koliko veselja sva doživela nad mladimi naročniki, dopisniki, agitatorji, govorniki, organizatorji. Najini letniki tega stoletja so tega pričča. Priporočaj mojim stari prijateljem, naj moje številke hranijo za boljše čase. Tvoja 50letnica me zelo mika,

da vstanem ter osebno s svojo armado pred Teboj defiliram, ali Ti veš, da sem kot zvesti domoljub skoraj vso moško mladino dal na razpolago za obrambo velike očetnjave, kjer mi dela veliko čast, a mladenke pa so z delom doma tako obložene, da njih mobilizacijo še sedaj opustim. Pa saj se tako sleherni Slovenec, ki je vzrastel iz mladinskega gibanja, veseli Tvojega sijajnega jubileja. Tebi se imamo zahvaliti, da ni bilo že prepozno, ko smo z organizacijo začeli.

„Glasnik najsvetejših Src.“

Star sem 15 let, mladič proti Tebi. Preprosta je moja obleka in resna moja vsebina, ker bavim se z večnimi resnicami. Dobiti me je poceni, ker ne iščem zemeljskega dobička, ampak vse kaj višjega, — ljubezni do Najsvetejših Src. Krščanska načela, na katera si Ti vedno prisegal, skušam jaz prenesti v življenje po cerkvenih organizacijah, bratovščinah. Za Tvojo močatost, s katero si se vedno priznal h krščanskemu naziranju, naj Ti bo vezilo ob Tvoji petdesetletnici blagoslov Najsvetejših Src Jezusa in Marije za to novo in vsa nadaljna leta, desetletja in stoletja.

„Gospodarske novice.“

Mislile smo, da smo od Tebe neločljive. A zakaj si nas izločil sedaj med vojsko? Kaj ne. Tvoje gospodarsko vprašanje Te je prisililo, da začasno opustiš priloge, ker vojska sili, da se omejimo le na najpotrebnejše. Da se razločujemo od Tvojih drugovrstnih novic in služimo strokovnemu poduku, sma

in kazal prvo številko navzočim udom čitalnic. Gle- dali so Te strmeč, kakor neznanega popotnika, ki je priromal med slovensko ljudstvo Slovenskega Štaje- rja v približno 500 iztisih. Danes se nikdo ne čudi več, če poseliš slovenske domove, če se zglediš v pa- lačah slovenske inteligence, če potrkas na duri bo- gatega posestnika, ali se ponižno pridružiš članom revnega slovenskega kočarja in viničarja. Nad 30 tisoč bratcev Tvojih se naseli vsak teden po raznih hišah Slovenskega Štajerja, v katerih se bje sloven- sko srce in stanujejo zadovoljni, rodoljubni slovenski ljudje. Povsod Te prijazno sprejemajo, povsod Te čislajo in blagrujejo, povsod Te cenijo visoko, ker si njih tolažnik, njih učitelj, njih buditelj, njih vesti- ni poročevalec vseh dogodkov, njih neutrudljiv in neustrašeni branitelj in boritelj za pravice in blagor vseh slovenskih stanov, zlasti pa našega vrliga slo- venskega kmetkega stanu in nižjih slovenskih slo-jev.

Ze od prvega leta do visoke dobe 50 let vsebu- ješ vse čednosti in vrline slovenske: bogaboječnost, izrazito katoliška krščanska načela, odkrito avstrijs- ko mišljenje, ljubezen in udanost do svojega vladar- ja, domoljubje, narodno zavest in narodni ponos, vi- soko spoštovanje domačih slovenskih navad in šeg, ljubezen do svojega bližnjega, neupognjenost pred tujim vplivom, doslednost in točnost prevevajo od pr- ve do zadnjih številke mnogobrojne liste, ki so se ši- rili med slovenskim kmetkim ljudstvom. Saj ni ču- do! Predale Tvoje so pisali in polnili moške iz ljud- stva, moške iz nepokvarjenega naroda; prefrsujejoče, vzgledne članke so v Tebi objavljali sinovi sloven- kega kmeta, hčerke slovenske matere; resne, pouč- ne dopise je pisala žuljava kmetka roka; vesele ve- sti in žalostne novice sta poročala kmetki sin in slo- vensko dekle. Spretni uredniki so zbirali vse snovi v lepe skupine, iz katerih odseva prastna zgodovina slovenskega štajerskega ljudstva izza zadnjih petde- setih let. Uredniki so bili tista tajna sila, na katero si se opiral ves čas svojega obstanka! Vestno so o- pravljali svoje delo v Tvoji službi vsj, toda rekel pa bi: Dr. Prelog Te je ustvaril, dr. Gregorec Te je vzbudil, sedanjí urednik Te je razširil. To so trije mejniki, na katerih sloni lestevica do viška, katerega si dosegel ob izredni obletnici, ki jo tačas obhajaš.

Skromen si bil vedno, zato si se priljubil tudi skromnemu slovenskemu kmetu! Toda ob petdesetlet- nici Tvojega obstanka smeš ponosno dvigniti svojo glavo kvišku in z zadovoljnim očesom pregledati vr- ste svojih častilcev in bralcev. Ti si si jednak, toda kaka sprememba je v ljudstvu! Narod je preroben, čil in krepak, zaveden in poln samozavesti. Kmetko ljudstvo je vzbujeno, narodni ponos je prešnil vse sloje, kmetko gospodarstvo se dviga in napreduje, slovenski domovi so dobili drugo, lepše lice. To so deloma sadovi Tvojega neprestanega vpliva, Tvojega spretnega delovanja. Slovenski Štajer je pod Tvojim blagim vodstvom! Ljudstvo Slovenskega Štajerja slo- vi daleč v državi po svoji pobožnosti in verskem pre- pričanju; Ti „Slovenski Gospodar“ si branil verske svetinje in utrjeval v ljudstvu verske resnice, bran- il jih z neustrašenostjo proti klevetnikom, razkrin-

kaval laži-proroke in kazal pravo pot po naukih na- ših cerkvenih dostojanstvenikov.

Slovenski Štajer je biser avstrijskega držav- ljana. Rodoljubje, brezpogojna udanost do cesarske hiše in do svoje domovine odlikuje slovenskega kme- ta „Vse za vero, dom, cesarja“, po tem geslu si vz- gajal Ti svoje Slovence! Hudi boji so nastopili, kr- vave bitke se bjele na mejah naše države. Sloven- ski moške in slovenski sinovi zelenega Štajerja pre- livajo kri na vseh poljih svetovne vojske z nepopis- no hrabrostjo, navdušenjem in gorečnostjo. Oni vedo, da zastavljajo življenje za presvitlega vladarja, za lepo domovino, za katero so dolžni žrtvovati vse i- metje. Ti „Slovenski Gospodar“ si navdahnil s svo- jimi spisi mladeniče z gorečnostjo, katero občuduje ves svet. Tvoja prava avstrijska vzgoja se zrcali v činih vrljih slovenskih junakov.

Slovenski kmet, slovenska žena, slovensko de- kle, slovenski fant se zavedajo, da so štajerski Slo- venci. Kaka mlačenost je bila v ljudstvu še pred 50 leti! Saj si trdil v prvih številkah po spret- nem peresu dr. Preloga, da si moraš za narodnostno navdušenje odgojiti še le bralcev! Slovenska misel se je začela širiti med ljudstvom, slovenska probuja je vznikla v ožjih krogih in prevela vse prebivalst- vo. Sedaj, ko obhajaš redko slovesnost, stojijo na Slovenskem štajerskem neomahljivi stebri slovenst- va med priprostim ljudstvom, katerih ne omaje no- beden vihar in jih ne podre nobeden še tako mogo- čen narodni nasprotnik. Branil si Ti, „Slovenski Gospodar“, vsepovsod in vsikdar pravice slovenskega jezika v solah in uradih, bil si hud boj proti odpad- ništvu, dosledno si odbijal vse napade na slovenstvo, trpel si zato, toda vstrajal. Koliko gorja si doživel, koliko preganjanj in natoleevanj od strani nasprot- nikov, koliko bridkih izkušenj si imel v lastnih vrs- tah! Tirali so Te pred sodišča, sramotili Te in blu- tili, potrpežljivo si vse prenašal! Solnce Ti je ved- no mileje sijalo, oklepalo se Te je vedno več odkritih prijateljev, postal si vsem narodni učitelj in prvobor- itelj za slovenske svetinje. Vcepil si mladini spošt- ovanje do slovenskega jezika, do slovenske govori- ce, do slovenske matere. Ponosen si lahko s svojo vz- gojo! Ne zapustijo Te mladi učenci iz ljudstva v najhujših nevarnostih in bridkih urah! Zbirajo se krog Tebe in z mladeničko žilavostjo branijo nauke, ki si jim jih Ti vcepil. Ko ni bilo začetkom vojske dovoljeno niti v graških nemških listih, da bi se od- bor za nabiranje vojakom namenjenih darov nazival slovenski, ko Ti nisi smel imenovati svojega ljudst- va, da je slovensko, so predrli led in rešili čast slo- venske govornice vrli slovenski vojaki kot marljivi so- trudniki „Gospodarjevi“, so širili narodno zavest in probujo naprej v Tvojih predalih s svojimi dopisi iz fronte slovenski vojaki, vsi Tvoji učenci in Tvoji-častilci. Srečen si, „Gospodar“, da imaš take hvalež- ne, vrle sinove in učence! Iz njih pisem in dopisov odseva Tvoje pravo avstrijsko mišljenje in Tvoj na- rodni ponos.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo“, je bilo zdravo načelo, ki si ga začel širiti med zapuščeno slovensko kmetko ljudstvo. Za okrepitev narodne

moči je treba imetja in bogastva, do katerega pa ne- dovede samo prirodjena zmožnost, treba je pridnosti, varčnosti, podjetnosti in pogumnosti, pred vsem pa pravega znanja. Vse to si širil Ti med slovenske kmete! Ti si bil našemu kmetu pravi učenic, ki si ga spodbujal k podvojeni marljivosti, ki si ga učil varčevati, ki si ga navajal na razne poska- se v kmetijstvu, ki si mu odpiral oči pri raznovrst- nem delu, ki si ga opozarjal na skušnje najboljših kmetovalcev, ki si primerjal obdelovanje polja v dra- gih naprednih deželah z vedno istim in slabim nači- nom domačega obdelovanja. Ti, gospodar vseh gos- podarjev, si kazal vedno na vrline pravega kmetoval- ca in pozival svoje zveste kmetke čitatelje na pos- nemanje. Ti si obvaroval nešteto krat nevednega na- šega kmeta pred oderuštvo, Ti si pobijal odločne izkoriščevalce kmetkega stanu. Učil si kmeta raču- nati in ceniti svoje delo in svoje pridelke; naznanjal mu vedno cene za raznovrstno blago. Ti si solal kmeta v raznih zakonih, Ti si mu pripomogel do s- poznanja, da je on gospodar svojega imetja in svoje grude. Kmet je postal samostojen, samozavesten dr- žavljan. Ti si nadalje likal slovensko dekle; Ti si posegel često z vspehom v ženino gospodinjstvo. Sna- ga in red sta se udomačila v slovenskih kmetkih domovih. Blagostanje se širi, kmetijstvo napreduje, Slovenski Štajer šteje, hvala Bogu, lepe promozne kmetke domove, kakor ne zlahka v drugih delih de- žele. In k temu si pripomogel največ Ti, ki poduč- ješ in učiš od tedna do tedna, od leta do leta z obe- tovsko skrbjo našega kmeta v vseh panogah gospo- darstva, v vseh državljskih pravicah, zakonih in dolžnostih.

Slovenski Štajer je z malimi izjemami pod jed- notnim političnim vodstvom. Sloga je nastopila, vsi sloji so precej združeni v mogočno skupino. Tudi te- je v veliki meri Tvoja zasluga, „Slovenski Gospo- dar“! Vneli so se hudi, nesrečni strankarski boji, ki so razburkali vse mirne in nemirne duhove sloven- kega Štajerja. Pod Tvojo zaščito so se združili za- stopniki kmetkega stanu v Kmetko Zvezo z dolože- nim, izrazitim, katoliško-narodnim programom. Ti si vodil zastopnike v boju, Ti si jih branil, Ti si klical svoje slovensko ljudstvo pod svoje okrilje; in ljudstvo Ti je zaupalo, se Te oklenilo, kakor vsik- dar in Te dovedlo z zastopniki vred do popolne zma- ge. Koliko so se zaletavali v Tebe nasprotniki, ko- liko so Te črnili, koliko Te napadali! Vse si pres- tal napadalcev ni več, toda Ti nosiš tem višjo gla- vo, postajaš vedno mogočnejši, žilavejši in pridobi- vaš vedno več zaupanja. Nisi podoben starčku, ki prekorači petdeseto leto, temveč mladeniču, ki se prerodi, da s tem večjim mladeničkim ognjem nadal- juješ svoje početo delo za blagor in blagostanje na- šega kmeta, za probujo in povzdigo slovenskega na- roda! Naprej!

Boj za mir.

Četverospozarum je torej odklonil našo mirov- no ponudbo, kakor smo že zadnjič poročali. Da bi nihče ne dvomil, da je četverospozarum resno z od-

dobile ime „Gospodarske Novice.“ Bile smo priljub- ljene, kakor si priljubljen Ti. Potrebne bi bile zdaj še prav posebno, a kakor mora v vojskem času e- den, četudi ženska, delati za dva, tri, tako delaš Ti sedaj za nas vse. Torej še vedno izvršuješ, kar so Ti v naslovu pred 50 leti rojenice prisodile, biti: slovenski gospodar, kašipot za gospodarje in gospo- dinje. Čestitamo Ti k temu, da nisi nikdar zanema- ril tistega temelja, v katerem naš narod korenini na Slovenskem štajerskem, in to je gospodarski temelj. Da je naše ljudstvo gospodarsko utrjeno in v zad- njih časih tako napredovalo, je tudi Tvoja velika za- sluga. Ko napoči zaželjeni dan miru, bova zopet s- kupno gospodarsko učila in bodrila naš narod.

Vsi častitamo.

Sedaj pa stopimo vsi, ki Te imamo radi in smo s Teboj bolj ali manj zvezani, skupaj v vrsto ter Ti želimo na Tvojem nadaljnem potu božjega blagoslo- va in narodove ljubezni. Vodi naprej naše slovensko ljudstvo v lepo bodočnost! Navdušenim kaži cilje, mlačnim vlivaj poguma, zaspane vzbujaj! Sovražni- ke odbijaj, prijatelje štiti! S srečnimi vriskaj, žalo- stne tolaži! Če se Ti dobro godi, se ne prevzami, če Te preganjajo, vstrajaj! Bodi kakor dosedaj vedno pošten, pogumen in odločen! In nikdar ne boš oma- hoval pod težo svojih let, kajti ljudstvo bo Te ljubi- lo in Bog bo s Teboj!

A tudi v bodoče se hrabro bojuj za narod teptani in njega obstoj, z besedo in z deli krepko pospešuj

blaginjo njegovo in splošni razvoj; za naroda slavo, korist in prosveto delujmo vsi skupaj z ljubeznijo vneto!

Vojni spomini.

(Napisal Januš Golec.)

(Dalje.)

Z Bogom grad kratke, rajske sreče! Ono noč in drugo predpoldne smo pošteno stopili. Enkrat popoldne smo se ustavili v večjem kraju: Kurovice. V tem selu je prijezdila mimo nas eskadrona ulancev. Nekateri jezdeci so postali in nam kazali do krvi opraskane konje, češ, s kozaki smo se že ravnili na sulico in sabljo. Kako smo vam mi te konjske kram- pe tedaj pomilovalno gledali, božali in jim ponujali sladkorja. Bili so pač po našem mnenju ranjeni ali vsaj opraskani prvi — junaki . . .

Nastanili smo se v grško-katoliškem župnišču. Gospod pleban je bil suholav, starfkav dedec, grde- ga pogleda in neprijaznega vedenja. Otrok je imel kričavo in vražje razposajenih, velikih in srajčnikov za par podov. Pri pogledu na ta otročji dirindaj po župnišču sem se hvaležno pokrival.

Zahvaljen Bog, da niso duhovniki pri nas o- ženjeni!

Gospod pleban nam ni ponudil nič, še vode ne, ampak samo grdo in mrko nas je motril. Uroki bi se mi bili oprijeli, da sem dedca še dolgo gledal. A prav vesel sem bil, da me je postal oberst nekaj ki- lometrov naprej, poljske poti preiskovat.

Vrnil sem se v župnišče pozno v noč. Zbudil sem plebana s prošnjo, naj bi mi odprl prenočišče; dasi je znal, da sem jaz duhovnik in čeprav sem še bil v službi, me je pognal kot vsiljivega psa in mi zaloputnil vrata pred nosom.

Trenutno mi je v srcu togotno zavrelo, a pre- magal sem se. Krenil sem v hlev h konjem in tam- ka na slami spaval bolj sladko, kot pod negostolju- bnim plebanovim krovom. Usoda ga je oplazila poz- neje s šibo vojnega požiga za črnookost in neprijaz- nost. Sam mi je nekaj tednov pozneje tožil v Lvovu, da so mu kozaki skurili hram in hlev; ostala mu je le razposajena otročjad.

Nekaj kilometrov za Kurovicami začenja se ne- pregledna ravan in na karti je bilo zapisano: Same- ob suši in vročini orekoračljiva. Ko smo mi avgusta leta 1914 stopili na to plan, bila so tla vsled vročine suha in razpokana. Kako so se naši kmečki fantje čudili temu nepreglednemu žitnemu morju, ki je v lahnem pišu valovilo tako čarobno zlatobarvne. Rod- na zemlja je črna, kot po naših vrtovih in ne rabi nobenega gnoja.

Vsakdo bi si pač mislil: V tako rodovitno ra- vni krajih so pač kaj bogati ljudje. Kaj se! Rusin- ski kmet je reva in iz teh bogatih krajev je največ izseljencev v Ameriko. Vzrok bede rusinskega selja- ka so gradovi z ogromnimi veleposestvi in židje. V vsaki vasi najdete grad, vsaj pred vojno je bilo ta- ko, last kakega poljskega zlahtnika. Pa ne obdeluje sam razsežnega veleposestva, ampak ga daje v na- jem grabežljivem čifutu. Ta ga porazdeli med kmete in skuša izžeti iz krvavih seljaških žuljev v nebo v- ročico najemnino. Kmet dela in trpi, pa ne za svoje

voditelji te dni v Rimu, da se posvetujejo, kako bo do nadaljevali vojsko proti nam in zaveznikom.

Posvetovanje v Rimu.

Posvetovanja v Rimu se udeležuje angleški, francoski in italijanski ministrski predsednik, Rusijo zastopa rimski poslanik, druge države so zastopane po svojih političnih in vojaških zaupnikih. Izmed vrhovnih poveljnikov je navzoč samo italijanski general Kadorna. Posvetovanje se suče o nadaljevanju vojske, posebno pa o tem, kako pričeti letošnje spomladne ofenzive. Naš poročevalni urad pravi, da bo letos četverosporazum po drugem načinu napadal kaaor lani. Lani si je vsak izbral del fronte in na ta del nagromadil vse svoje kanone in moštvo. Letos pa nameravajo vse četverosporazumove države za del naše fronte zbrati vse svoje razpoložljive sile, tako da bi torej bila njih napadalna sila na izbranim frontinim oddelku vsaj štirikrat večja kakor lani. In kajpada italijanski listi že pišejo, da se proti Nemcem na vzhodu in zahodu ne bo dalo nič doseči, pač pa je pričakovati dobrih uspehov v ofenzivah proti Avstriji in Bolgariji. Dobro, naši vojaki so pripravljeni, se meriti tudi z vsem četverosporazumom.

Naš cesar vojakom.

Naš cesar bi pod častnimi pogoji rad imel mir. Toda če sovražniki odgovarjajo na našo mirovno ponudbo s tem, da se posvetujejo, kako spomladi pomoriti in pobiti naše vojaštvo in razbiti Avstrijo, potem pač našemu cesarju ne preostane nič drugega, nego da zakliče našim fantom in možem: Naprej!! Dne 5. jan. je izdal cesar Karel to-le armadno povelje:

Vojaki!

Vi veste, da sem jaz in z menoj zvezani vladarji poskusili, da bi za mir, ki ga cel svet tako neizmerno želi, pripravili tla. Zdaj je došel odgovor naših sovražnikov: vsi odklanjajo, ne da bi natančneje poznali naših pogojev, ponujano roko.

Ni še dovolj žrtve, še več se jih mora doprijeti. Vsa krvinda zadene naše sovražnike. Bog mi je priča.

In zopet Vam velja, vojni tovariši, moj klic! Vaš meč je v 30 vojnih mesecih, kateri bodo skoraj za nami, govoril jasno in odločno. Vaša hrabrost in Vaše junaštvo naj imata tudi v bodoče besedo!

Štiri sovražna kraljevstva so bila po Vas in armadah naših hrabrih zaveznikov razbita, mogočne trdnjave smo premagali, velike pokrajine sovražnega ozemlja smo si osvojili. Kljub vsemu temu sovražni mogočnjaki slepijo svoje narode in svoje armade vedno z upanjem, da se bo njih usoda vendar preobrnila. Dobro — na Vas je ležeče, da še nadalje napravite ž njimi železni obračun!

Poln ponosnega zaupanja v svojo vojno moč Vam stojim na čelu! Naprej z Bogom!

Karel.

Približno enako armadno in brodogovorno povelje je izdal tudi nemški cesar Viljem.

In mir?

Na bojiščih bosta torej pela puška in kanon naprej svojo pesem. Kljub temu je treba vedeti, da

žep, ampak za grajski in židovski. Lahko umljivo, da je rusinski ratar precej len in se izseljuje. Kar so bili kmečki puniti nekaj za gradove in veleposestva v naši domovini, taka šiba božja je ta vojna za galjska gradišča in za veleposest. Galicijo sem celo premeril z lastnimi nogami pred in po bitkah ter videl, kako je stoletnim gradovom z gospodarskimi poslopji vred kikirikal rdeči petelin...

Po teh ogromnih žitnicah smo korakali iz Kurovic ves dan in dospeli v selo Przegnojow. Tukaj so nam ljudje že pravili, da so videli kozake z dolgimi sulicami. Zapovedana je bila tudi nam največja previdnost v noči, ker sovražnik ni več daleč. To slavnostno selo, ležeče v popolni ravnini, je kaj pusto in dolgočasno. Mravljinici mrzjeje in pričajene-ga strahu so mi gomozeli po hrbtu, ko sem se pomikal med bajtami. Straže so bile razpostavljene ob vseh izhodih in dohodih. S stotnikom Franciom sva si poiskala v prenočišče navadno kolarnico pri neki kmečki baiti, bolj koncem vasi. Dolgo sem premetaval vozove, pljuge in brane, predno sem napravil toliko prostora, da sva polegla lahko mi dva v stric v slamo.

To je bila noč pred prvo bitko, tega sva se o ba dobro zavedala. Niso bila to prijetna čustva, saj se nobenemu niti sanjalo ni, kak lintver da je — pr va bitka... Znala sva tudi, da bi kateremu lahko ta prva praska upihnila luč življenja. Francel mi do dobra razložil, kako se je treba v boju plaziti po trebuhu in kriti glavo za kupcem zemlje.

Po podedovani slovenski navadi sva na slami nekaj časa tarnala in moledovala. Predno sva zaspala, si je Francel pripravil samokres, manj pa potisnil bridko sabljo.

(Dalje prih.)

naša vlada in zaveznike še niso odgovorile na čet verosporazumovo odklonitev. Kako bodo odgovorile, ali da bodo z obžalovanjem vzele odklonitev na znanje, ali da bodo še klub odklonitvi še enkrat pokli cale sovražnike na mir, je seveda neznanó. To se bo ravnalo po tem, kakšen odgovor je trenutno našemu končnemu cilju, to je častnemu miru, najbolj koristen. Gotovo pa je tudi, da vse nepristranske države silijo na to, naj se vendar že sklene enkrat mir, in da si tudi ljudske množice v četverosporazumovih deželah silovito želijo miru. Ta dvojni pritisk bode prej ali slej učinkoval, toda pustiti mu je treba časa.

To je vse, kar se je od zadnjega tedna zgodilo v prilog ali neprilog miru.

Nov minister.

Predsednik prehranjevalnega urada Osk. Kokstein je odstopil, ker je uvidel, da se prehranjevanje države ne da vzorno urediti, ako Avstrija, Ogrska in armada ne postopajo popolnoma enotno in skupno. Sedaj je za voditelja prehranjevalnega urada imenovan ne več predsednik, ampak minister. In sicer je postal minister prehranjevalnega urada polkovnik Anton Höfer, rojen leta 1871 v Boceanu. Dosedaj je vodil pri najvišjem armadnem poveljstvu vse posle za prehrano armade. Mož je torej gotovo sposoben in izvežban, toda kakor rečeno, dokler ni vse prehranjevalno vprašanje združeno za celo državo in armado, v eni roki, bo delo ostalo polovičarsko.

Razne politične vesti.

„Tagespošta“ je na Treh Kraljev dan pisala, da so lahko državni jezik, samostojnost Galicije, neva razdelitev okrožij na Češkem in druge enake reči zelo važne za Avstrijo, toda prerोजना države ne obsegajo, še manj pa rešijo postavljeno nalogo, da nastane nova Avstrija. Vse več je potrebno. S severom monarhije avstrijsko vprašanje ni rešeno, misliti je treba tudi na jug. Soglašamo! Sedanje ministrstvo pa se je sestavilo iz samih mož, ki poznajo le sever!

„Slovenec“ je poročal, da je zagotovljen vstop vseh slovenskih (tudi liberalnih) in hrvatskih poslancev v Hrvatsko-slovenski klub. Ako je ta vest resnična, bo jugoslovanska skupina v državnem zboru štela nad 30 poslancev. „Slovenski Narod“ pa poroča, da poslanca dr. Ravnihar in dr. Rybar še nista dobila povabilo za vstop.

Dne 12. t. m. se vrši v Zadru skupni sestanek dalmatinske stranke prava in hrvatske stranke. Posvetovalo se bo o bodoči politiki obeh imenovanih strank.

„Češka Zveza“, v kateri so združeni vsi češki poslanci, je sklenila, da pozove ministrskega predsednika, naj skliče državni zbor. Zveza stoji na stališču, da sodelovanje ljudskega zastopstva pri vladi ni samo priporočljivo z ozirom na postavne predpise, ampak je tudi važen pogoj za uspešno rešitev gospodarskih in političnih zadev.

Pod predsedstvom poslanca Bilinskega so se od 14. decembra 1916 do 5. januarja 1917 vršila posvetovanja pododbora Poljskega kluba o izločitvi Galicije, in o preuredbi avstrijske ustave in uprave. Iz Dunaja se poroča, da se je med poljskimi strankami dosegel glede rešitve teh vprašanj popoln sporazum. Podrobnosti glede sklepov teh posvetovanj, ki bi nas zelo zanimala, pa niso objavljene.

Društvo „Svobodna sota“ hujša tudi v sedanjem času „notranjega hišnega miru.“ Razprodaja kolek, na katerem je naslikan svobodni trobentač, ki polaga svojo nogo na tilnik pred njim ležečega, grdo osmešenega jezuita. Preteklo nedeljo je društvo pod predsedstvom o. kr. dvornega svenika barona Hocka imelo glavno zborovanje, na katerem je nekdanji učitelj, poslanec Glöckel, strupeno napadal cerkev, kmetsko prebivalstvo in versko vzgojo otrok.

Zadnji čas so listi poročali, da bo predsednik avstrijskega državnega zbora dr. Sylvester odstopil, da napravi prostor kakemu drugemu članu nemškega „Nationalverbanda.“ List „Saazburger Volksblatt“ poroča, da dr. Sylvester gotovo ne prejme več zopetne izvolitve za predsednika.

Naš severoameriški poslanik grof Tarnovski se bo dne 13. t. m. iz Rotterdamu odpeljal v Ameriko. Četverosporazum mu je na pritisk Amerike dovolil svobodno vožnjo iz Evrope v Ameriko.

V nemškem glavnem stanu so se zadnje dni vršila važna posvetovanja, katerih so se udeležili naš zunanji minister prof. Cernin, nemški cesar ter naši in nemški visoki državniki in vojskovodje. Posvetovanje se je baje tikalo tudi vprašanja miru.

Po listih krožijo vesti, da je sedanji položaj med Ameriko in Nemčijo zelo zaletljiv in da se ni treba bati, da bi prišlo do ostrega spora med obema državama.

Rumensko bojišče.

Naša pot skozi Rumunijo je zmagovita, hiteča od zmage do zmage, prodirajoča vedno naprej. Cela

dežela Dobruča med Črnim morjem in Donavo je v rokah zmagovitih bolgarskih, turških in nemških čet.

V rumunski ravnini smo ob spodnjem toku Sereta vrgli sovražnika na vzhodni breg reke. Padli ste že dve velevažni postojanki sovražne armade, mesti Brajla ob Donavi in Foksanu, ki leži zahodno od Sereta (severno od Rimnicul-Sarata). Sedaj ogrožujejo naši topovi že mesto Galaco, (ob Donavi pri izlivu Sereta). Južnovzhodno od Foksanija so Rusi dne 6. jan. na 25 km dolgi fronti poskusili protiofenzivo, ki se je izjalovila. Po zavzetju mesta Foksani so Avstriji in Nemci ob reki Putni izvojevali nad Rusi in Rumuni v dvodnevni bitki lepo zmago. Armada nadvojvoda Jožefa se ob rekah Trotsul, Ojtoz in Putna bliža moldavski ravnini ob srednjem Seretu.

Brajla padla.

V petek, dne 5. januarja, so bolgarske, nemške, avstrijske in turške čete zasedle mesto Brajla ob Donavi. O zavzetju Brajle se poroča: Bitka za južni breg spodnjega Sereta se je po ljutem borenju na 50 km dolgi bojni črti odločila našim armadam v korist. Rusi in Rumuni so bili premagani in so izgubili svojo močno utrjeno opirališče na južnem bregu Sereta, kjer so, kakor je poročalo časopisje četverosporazuma, nameravali pričeti svojo ofenzivo. V širini 13 km so naši prodri do močvirnih nizin in do brega spodnjega Sereta. Krvave izgube premaganih ruskih rojev so težke. Ker sta odlično sodelovali donavska in dobroška armada, so zavezniki premagali najvažnejše rumunsko trgovsko mesto Brajlo. Natančno v enem mesecu so prekoračile čete zaveznikov približno 200 km dolgo črto iz Bukarešte v Brajlo, med neprestanimi boji. S svojimi pristaniškimi napravami, skladišči in drugimi napravami tvori donavsko mesto s 50.000 prebivalci našim armadam zelo važno vojno opirališče. Donavske ladje vozijo sedaj lahko iz srca Nemčije in Avstrije do Brajle. Popolnoma je preprečena rusko-rumunska plovnica po Donavi. Najskrajnejše vzhodno opirališče rusko-rumunske postojanke ob Seretu, mesto Galaco, se že nahaja v ognju naših topov. Proti središču postojanke ob Seretu pri vasi Fundeni naše čete zmagovito napadajo.

Mesto Brajla.

Glavno trgovsko mesto Rumunije, Brajlo ob Donavi, so naše hrabre čete zavzele. Če se pride po Donavi v Brajlo, je videti mesto prav malo, dasi je za 50.000 stanovnikov izredno razsežno, ker stoji na planoti, ki se razteza 20 do 30 metrov nad reko, do čim vodijo k vodi strmi bregovi. Brajlo nazivljejo Rumuni kot najlepše mesto v deželi in ta trditve ni prefrana; celo Bukarešta ni lepša. Docim so druga mesta v deželi gnezda z malo postavnimi hišami, nerodno zidanimi, ter raztrganim tlakom, je Brajla jako moderno mesto, dobro potlakano in rodno zidano. Za časa krimske vojske se je po poročilu irskega poročevalca raztezala tu še velika prašna planjava, na kateri so stale nekatere raztresene hiše. V pol stoletja se je razvila Brajla v največje izvozno pristanišče Rumunije. V Brajli se stekajo važne železniške proge. V pristanišču ob Donavi so velike zaloge žita in moke, severno od mesta pa obsežna skladišča petroleja. Mesto je bilo nekaj turška trdnjava, ki so jo Rusi prvič osvojili leta 1770. Danes nimajo te stare utrdbe seveda nobenega pomena, pač pa so se nahajale na jugozapadu mesta nove, v sedanji vojni zgrajene utrjene postojanke, ki so jih naše čete zavjevale.

Mesto Foksani v naših rokah.

Močno utrjena rumunska trdnjava Foksani, — zadnji steber rusko-rumunskih postojank pred Seretom — se nahaja v rokah naše zmagovite Falkenhaynovne armade. V ponedeljek, dne 8. januarja, ob 8. uri jutraj, so zmagovalci vkorakali v Foksani. Vjeli so skoraj 4000 mož. Foksani leži 16 km zapadno Sereta ob železniški progi Bukarešta—Črnovice ter je moderna trdnjava, katere pas ima 12 do 16 km v premeru. Utrdbe so se pred vojno nahajale le na vzhodni in severni strani — proti Rusom! — sedaj so jih menda zgradili tudi na zapadni in južni strani. Pri Foksaniju se je vršila leta 1789 huda bitka, v kateri so Avstriji in Rusi premagali Turke; mesto je takrat padlo v ruske roke. Foksani je štel sedaj pred vojno 25.000 prebivalcev.

Bitka ob Putni.

Ob reki Putni izvira v rumunskem obmejnem gorovju vzhodno od sedmograškega mesta Kezdivarhely, izteka se v Seret) so avstro-ogrsko čete v dvodnevni bitki dne 7. in 8. januarja izvojevale sijajno zmago nad Rusi in Rumuni. Vrgle so sovražnika, ki se je po porazu pri Foksaniju ustavil na levem bregu Putne, proti Seretu. Vjeli smo ta dva dni